

דמות דיוקנו
מרנא ורבנא ה'חפץ חיים' זי"ע
 "בוודאי שמתוך כך לאכול, אך היה זה נא
 לכל תמצוץ את העצמות!"...

להבין מהיכן צצה לה הניכיות הבלתי רגילה כלפינו. נצטט מפייה ומפי כתבם של בכירי העולם האקדמי, את מה שהם בדיוק זוממים לעשות לנו – למוטט את חומות ההגנה סביב כרם בית ישראל ולהפוך את החרדים לחילונים – פשוטו כמשמעו.

מה הן המטרות?

בראש ובראשונה צריך לדעת מהי בכלל מטרותם של המושכים בחוטים, ומדוע הם מרעיפים חיבה כה מיוחדת על הציבור החרדי בכל הנוגע ללימודי אקדמיה, עם שלל הטבות בלתי פרופורציונליות. להלן מקצת ציטוטים. לא ננענו:

ד"ר גלעד מלאך, ראש התוכנית לחרדים בישראל במכון הישראלי לדמוקרטיה: "בניגוד חרדים ללימודים אקדמיים היא חלק מתהליכי מודרניזציה וישראליות ויצירה ששברת החברה החרדית, תוך שמירה על מאפייניה הייחודיים. במקביל להתליכים פנים-חרדיים אלה, זיהו מעצבי מדיניות ממשלתיים את האינטרס הכלכלי-חברתי הטמון בהקמת מסגרות שישלבו את האוכלוסייה החרדית בצבא, בהכשרה מקצועית ובשוק העבודה... צעדים חרדיים לאורך זמן עשויים לחולל שינוי חברתי גדול" (מתוך חוברת "על טהרת התואר" האוני' העברית, יולי 2014).

התרגומים והערות: "במהלך המחקר זיהינו קושי של חרדים בעלי תואר להיכנס לשוק העבודה. קושי זה בולט במיוחד אצל

סטודנטים הלומדים במודל השמרני, כיון שהממשק שלהם עם אוכלוסייה חילונית הוא מינימלי. כתוצאה מכך, הכניסה לשוק העבודה שברובו המוחלט איננו חרדי או נפרד עשויה להיות 'הלם תרבות'... מרבית הסטודנטים החרדיים הלומדים באקדמיה הם דור ראשון לאקדמיה במשפחתם. כדי להתמודד עם קשיים אלו אנו ממליצים להכשיר את הסטודנטים החרדיים לשוק העבודה כבר בשלב הלימודים, בשיתוף פעולה עם משרד הכלכלה". (מתוך תוכנית החומש של מל"ג/יז"ת (תורה לתכנון ותקצוב של המל"ג) לאוכלוסייה החרדית לשנים תשע"ב-תשע"ז, מאת ד"ר גלעד מלאך, ד"ר ילי כהנר ומר איתן רנב).

בשנים אלה נחשף הסטודנט החרדי לעולמות תוכן הקשורים לעולם המקצועי שאותו הוא לומד ולמציים מרקע שונה, ולפיכך בתום הלימודים הוא בשל יותר לממשק עם העולם הכללי. (ד"ר גלעד מלאך וד"ר ילי כהנר, מתוך הווי"ד אודות הפרדה בלימודים אקדמיים לאוכלוסייה החרדית).

הדגה מילים שנאמרו בכנס שנערך באוניברסיטת תל אביב, על ידי רנב' הוסטובסקי-ברנדס, מרצה בקריה האקדמית אונו: "כמי שעוסקת במלאכה, אני יכולה להבטיח לכם, שמי שנחשף בפעם הראשונה לתכנים האלו לא יוצא כמו שהוא נכנס. הגברים וגם הנשים שלומדים לימודים אקדמיים כן מהווים סוכנים של שינוי בחברה החרדית – גם אם השינוי הוא איטי".

להלן דברים שכתב ד"ר ראובן גל, מוסד שמואל נאמן, ראש פרויקט 'שילוב חרדים': "במידה ואפיוני הציבור החרדי בעתיד לא ישתנו באופן משמעותי, מדינת ישראל צפויה להגיע בתוך כשני עשורים לרוב חרדי שיהיה עני, לא יצרני ברובו, נשען על תמיכת ממשלתיות ובלתי מעורב בחברה ובכלכלה הישראלית". (מתוך 'החרדים בחברה הישראלית' 2015).

"התמודדה העיקרית בחברה החרדית היא בתחום הספקנות והעריער על ההגמוניה המסורתית של הרבנים – 'גדולי הדור', 'המנהיגים הרוחניים' – בתוך החברה החרדית על כל קבוצותיה". (ד"ר ראובן גל, 'החרדים בחברה הישראלית' 2015).

עוד מנופת הצופים של ד"ר ראובן גל: "אנחנו בתהליך... החרדים אחרי המכונה הם הליכים ולומדים בכישרון עם מודרות נשים ועם נשים לצידם ולא קורה שום דבר. התהליכות פה היא המפתח". (הפורום 'להשכלה גבוהה, מפגש מס' 26).

"נראה כי בישראל מתפתחת בעשור האחרון תת קבוצה של מעמד ביניים חרדי, רלוונטי ומשמעותי... שלא כמו הקבוצה החרדית הקלאסית, חברי הקבוצה הזאת אינם ממדרים את עצמם מן התרבות החילונית ואינם חוששים מהתערות בישראליות העכשווית. (החוקרים זכרמן וכהנר, מתוך 'חרדות מודרנית: מממד ביניים חרדי בישראל', המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2012).

הדגה עוד קמפוקו, הפעם מתשובת המדינה לבג"ץ מתוך 'חוק השוויון בנטל': "היציאה (של הציבור החרדי) מהסתגרות מוחלטת לאור השמש העזה... נעשית באופן הדרגתי. קשה לשיש עשרות שנים של הסתגרות ובדלנות... אנו מצויים בראשית התהליך הרוש

גשר אל העולם החילוני

סמל רפואת הבריאות

הארכיון היהודי

מה משתקף מתחת לפני הגשר? לאן הגיעו העובדים אליו? המבחן הזה הוא יום-יומי. הוא קיומי...

חרדים לא להיות באוניברסיטאות, מקבעים לנצח את ההפרדה בתוך החברה החרדית... זו תודה הפרדה לַמְטַרְת בַּיּוֹלֵה ההפרדה ויצירת חברה ישראלית הרבה יותר הוגנת ומודרנית" (מפגש מס' 38).

גם מקבלי ההחלטות מצהירים על כך בריש גלי: "הצורך במסגרת נפרדת פוחת ככל שדמיוננו החרדי מתקדם בלימודים. על כן יש לשקול לקיים חלק מהלימודים בשנה השלישית במסגרות רגילות". (מתוך טיוטת עקרונות המדיניות, תשנ"ד-תשפ"א).

במסמך אחר של 'תוכנית החומש' מהועדה לתכנון ותקצוב של המ"ג, מופיעות השורות הבאות: "ההפרדה המגדרית הסטודנטאלית במסגרות הייעודיות לחרדים, הינה תנאי הכרחי עבור מרבית האוכלוסיה החרדית כפי שעולה במחקר. יחד עם זאת, יש להבטיח שההפרדה מתקיימת רק במינימום הנדרש בכיתות הלימוד ובהתאם לכללים ולהנחיות שנקבעו בהנחיות מ"ג. המ"ג תאכופף החלטתה כדי להבטיח מניעת זליגת הפרדה, לרבות הטלת סנקציות".

כנגד החסם הכלכלי, הקצה המ"ג סכום דמיוני של קרוב לשני מיליארד שקלים, לפרק זמן של עשר שנים, מ-2011 ועד 2022.

"המלגות לתארים מתקדמים יעודדו את הסטודנטים החרדים להמשיך במסלול האקדמי ולהשתלב בעתיד כחברי סגל במוסדות השונים". (י"ד ות"ת, פריז' גב' זילברשץ, מתוך דו"ח של 'תוכנית השילוב סטודנטים חרדיים בלימודי דוקטורט ושילובם בחברי סגל במוסדות' — 1.1.2019).

ואך מסורים את החסם התרבותי? אז הנה דברים שכתב בשעתו מי שעמד בראש הות"ת (הועדה לתכנון ותקצוב של המ"ג) פרופ' נתניה לב ציון: "מבחינה מעשית התבטאה הרוח החדשה במדיניות שעוררה יוזמות מתוך הקהילה, אך במקביל, הקפידה שמוסד אקדמי מוכר יפקח על הרמה האקדמית של תוכנית הלימודים.

"הפתרון האסטרטגי אשר איפשר את פריצת הדרך נמצא בשילוב הבא: המעטפת שבמסגרתה נערכים הלימודים היא חרדית ונתונה לאחיות היזמים — היזמים הם האחראים לגיוס תלמידים, להחאתם המוסד לאורח החיים הדתי, להשגת אישור מן הרבנים, ל"שקט תעשייתי" בקהילה... עם זאת, התכנים אמורים להיות אקדמיים מובהקים, ולעלות בקנה אחד

באקדמיה: 1. חסם דתי — אווירת לימודים חילונית ומעורבת. 2. חסם כלכלי — העלות הגבוהה של הלימודים. 3. חסם תרבותי — לימודי האקדמיה אינם מקובלים בחברה החרדית.

כדי להתגבר על המחסום הדתי, הוקמו המסגרות החרדיות, דהיינו קמפוסים נפרדים לחרדים, עם הפרדה בין גברים לנשים, אבל שלא תהיה טעות — זוהי הפרדה זמנית שכל מטרתה היא היטמעות הדרגתית והסרת המחסום הרגשי אליו אנו מורגלים מקטנות.

אֲדַחַץ צִיטוֹט מְדַבְּרִים שְׂאֵמֵר ד"ר משה הליינר, במפגש של הפורום 'השכלה גבוהה שנל' ידי מוסד שמואל נאמן: "אם לא נאפשר הפרדה מוגבלת מדויקת מאוד באקדמיה, גורנו את דינה של החברה החרדית להיות לא מודרנית וגורנו את דינה של מדינת ישראל להיות מדינת עולם שלישי... אם גוררים על

סבלנות ומכוון ליצירת תמורות של ממש בחברה החרדית, מהלך חסר תקדים בקנה מידה היסטורי".

איך הם עושים זאת?

אחרי שטעמנו על קצה המזלג ממטרותיהם הברורות של קובעי המדיניות ואנשי המ"ג (המועצה להשכלה גבוהה), חשוב לדעת איך ובאילו אמצעים הם עושים זאת? השלב הראשון הוא הסרת החסמים. ובמילים אחרות: חרידה לעולם הסגור של הציבור החרדי ונסיון למשוך אותו אל מחוץ לחומותיו הבעורות.

לצורך כך נעשה מחקר עמוק ומקיף שבסופו אותרו שלושה חסמים עיקריים המונעים מהציבור החרדי להשתלב

לעשות תואר - מה יותר פשוט מזה? בסך הכל זה פותח שערי פרנסה, מעניק הזדמנויות, מספק קידום בשוק העבודה, משדרג את המשכורת ומה לא. הרי יש 'מכללות חרדיות' בשפע, מסלולים על שורת הקודש, והעיקר - כולם, אבל כולם, הולכים לשם. מה יכול להיות יותר טוב מזה?! • אז ישנם רגעים שפשוט צריך לקחת שלט ענק, לעמוד בצומת המרכזי ולזעוק בקול גדול: ס-כ-נ-ה! • יש לומר את האמת הפשוטה והנוקבת: זה לא "מה יכול להיות יותר טוב מזה", אלא "האם יכול להיות יותר גרוע מזה"?! • קווים לדמותו של 'עולם האקדמיה החרדי' - שבעצם אין דבר כזה בכלל • פרק ראשון בסדרה

“עולם האקדמיה איננו טולרנטי (מתחשב) ופתוח. בניגוד למצופה, זהו עולם אגרסיבי מאוד כלפי כל מי שחושב אחרת מהזרם המרכזי. במיוחד אם דעותיו נוגעות לנושאים חברתיים או תרבותיים. לא פעם, אנשי מדע ממש רודפים את מי שדיבר נגד הדעה המקובלת... אנשי האקדמיה יודעים להיות לוחמניים ולרדת לחייו של אדם בעל דעות שונות מהם. הוא הופך נושא ללעג, בוז ושנאה תהומית”

אוניברסיטת ניו-יורק

בנקודה זו חשוב להדגיש, כי האקדמיה על כל תצורתה, אינה מסכימה שיגעו ולו נגיעה קלה בחומר או בתכנים הנלמדים. אסור להשמיט או לצנזר, אסור לשנות ולהתאים, ואין שום דרך לגשר על תוכן בעייתי, גם אם מדובר בסתירה מוחלטת לעולם הערכים החדרי. הם עומדים על כך בתוקף, שחומר הלימוד יהיה זהה לזה הנלמד בכל מוסד אקדמי רגיל, ללא שינוי של פסיק, כאשר ההתנגשות עם תוכן פסול בתכלית, היא בלתי נמנעת והיא מתרחשת כמה פעמים מדי יום.

הארמון היהודי

לאן מוביל הגשר...

זיהרות! סכנה!

הבאנו כאן מקצת שבמקצת מהסכנה הנוראית המסתתרת תחת המעטה התמים והמתחסד של האקדמיה, על שלל גיוריה והתאמותיה לציבור החדרי. מדובר בגשר שאחוריו אבדו, במדרון חלקלק המוביל לפי פחת, שאין אפילו אחד שעבר אותו ונותר שלם באמותו כפי שהיה קודם לכן. זוהי קריאה ואזהרה לכל מי שחושב על עתיד אקדמי או בחן אפשרות כזו. עליו לדעת היטב קודם לכן להיכן בדיוק הוא הולך, וגם אם כאמור, יש בידו היתר הלכתי, זהו כורח בלבד ובדיעבד גמור. אסור שיוצג חלילה רושם שההליכה ללימודים אקדמיים הינה מקובלת או סטנדרטית ושיכולם הולכים לשם! לגמרי לא!

כל מי שהולך לשם, עליו לעשות זאת בידיעה ברורה שהוא מסומן פוטנציאלית על ידי מי שאינם חפצים בטובתו, כמי שעשוי להיפתח, להשתנות, ואף לוותר על ערכיו ועל כל מה שהתחנך עליו עד כה. שטטוש הגבולות והפלת החומות שבין היהדות החרדית לבין העולם הכללי, היא והיא בלבד מטרחה של קובעי המדיניות — מובילי האסון הרוחני.

● ● ●
בפרקים הבאים ננסה אי"ה לרדת לשטח ולהביא בפניכם ממצאים מסמרי עבר מהמתחולל בין שורות האקדמיה החרדית.

העקרונות המקודשים ביותר של העולם הזה. רבים מייחסים לאקדמיה תפקיד מכריע בקביעת האידאולוגיה ותפיסת העולם של החברה המודרנית. העולם החדרי מצידו, נוצר כהתנגדות לנסיגות לקבוע מערכת ערכים אלטרנטיבית למוסר התורני. זאת הסיבה העיקרית ליחס החשדני של הציבור החדרי לאקדמיה” (בין מח"ר ליהוב, 2015).

הנה דברים שאמר פרופ' עזר נבות, *האוניברסיטה העברית: האקדמיה ממוססת על כפירה בתיאוריות ונסיגות חזרות לנפץ, על נצמאות מחשבתית ואי קבלת סמכות, על שוויון, על הומניזם וחשיבות האדם החושב ומפרש בשכלו את העולם. אלה ערכים שבחלקם זרים לחרדים... והנה מישור שכבר מנסה להתרועע בפני האדם הדתי, וחושי בפניו מה בדיוק מצפה לו מעבר לשער האוניברסיטה: “עולם האקדמיה איננו טולרנטי (מתחשב) ופתוח. בניגוד למצופה, זהו עולם אגרסיבי מאוד כלפי כל מי שחושב אחרת מהזרם המרכזי. במיוחד אם דעותיו נוגעות לנושאים חברתיים או תרבותיים. לא פעם, אנשי מדע ממש רודפים את מי שדיבר נגד הדעה המקובלת... אנשי האקדמיה יודעים להיות לוחמניים ולרדת לחייו של אדם בעל דעות שונות מהם. הוא הופך נושא ללעג, בוז ושנאה תהומית.” (ד"ר ראובן פיירמן).

עם הקריטריונים הנהוגים במוסדות להשכלה גבוהה. (מתוך “מפנה בחברה החרדית — הכשרה מקצועית ולימודים אקדמיים”, של מנחם פלורסהיימר למחקרי מדיניות).

האקדמיה כשער הכניסה לעולם החילוני

רבים תודים, מדוע מושקעים כל כך הרבה אנרגיות ומשאבי ישיא בפתירת האקדמיה לציבור החרדי הרי בסופו של דבר, אם היעד הוסיף הוא כלכלי, הרי אמור — השתלבות תמימה בשוק העבודה, מומי מרעפים עלינו כל כך הרבה רק כדי לפתח אותנו כלכלית ולהביא אותנו לחיי ערש: מי כל כך רואה לנו שם פתאום: התשובה מסתתרת כמובן בעצם השאלה. זו פשוט אינה המטרה. אף אחד לא מחפש שנתעשר או אפילו שנתפרנס בכבוד. ממש לא. האקדמיה היא בסך הכל חלון וצהר ישיר לעולם החילוני, דרכו ניתן לחדור אל מעמקי הנפש ולהטמיע בה מושגים חדשים, זרים וקולקלים, כשמשם קצרה הדרך להגיע עד לתהומות של אבדון.

החוקים הנוקשים של האקדמיה, כמו גם המדע על כל זמיו ותתי זמיו, שוללים מכל וכל אמונה בכח עליון כלשהו. רחיל, ומתנגדים מעצם טבעם לתורה ולתפיסות היהדות. המורה או המרצה רשאי להאריך בפרשנות מול שומעי לקחו כל דעה או תזה שהוא מאמין בה, ובאפשרותו להשתמש בחומר ובתכנים שהוא מעביר לתלמידיו, ככלי לעיצוב תודעתם ולחינוכם הישיר והעקיף.

להלן מספר פסקאות מוד"ח מקיף הפרוס את הקשיים, האתגרים והאסטרטגיות לשילוב נרחב של חרדים באקדמיה, שחבר על ידי מוסד שמואל נאמן — המוסד שלקח כפרויקט מיוחד את שילוב החרדים באקדמיה:

“השתלבותו של הציבור החדרי בעולם האקדמי הינו תהליך חשוב, אך רגיש במיוחד. רגישות נובעת מעצם אופיים של שני העולמות האלה — האקדמי החדרי.

“העולם האקדמי הינו כלי משמעותי לסוציאליזציה בעולם המודרני. זכותם ואף חובתם של אנשי האקדמיה להביע את דעתם ולחנך את הסטודנטים לפי ערכיהם. חופש אקדמי — הינו אחד

